

РАСПОНИ И УСПОНИ РАЈКА ПЕТРОВА НОГА

Ако поезија има суштинског разлога постојања, онда њега првенствено треба препознати у способности и моћи стварања смисла. Смислотворност поезије манифестије се на мноштво различитих, често диспаратних и противуречних начина, али њихове ширине и распони, с једне, а висине и успони, с друге стране, на пресудан начин опредељују природу и стваралачку моћ читаве културе којој припадају. Отуда су песници више него драгоценi јер, премда тихи и најчешће скрајнути, именују повлашћене сегменте стварности, њене живе и отворене ране, као и начине на који те ране болујемо, како их видамо и о њима испредамо приче. Песници, када су прави, најпресудније чине да се идентитет једне културе успостави, те да се изгради јасна свест о том успостављању.

Рајко Петров Ного је песник који, како својом поезијом тако и својим мисаоним дискурсом, проговара из самог средишта националне културе, исказујући недвосмислену бригу о њеном опстанку и очувању, али и унапређењу и уздингнућу. А при том је он настојао да, што јасније, сагледа како распоне тако и успоне те културе. Отуда је и могао да запише једну реченицу, упечатљиву и памтљиву, која одзывања дуго сазреваним, али несумњиво тачним и потврђеним увидом. Та реченица гласи: „Ако је, а јесте, Петара Петровић Његош епска – Јован Дучић је наша лирска парадигма.“ (Јован Дучић, *Поезија*, БИГЗ, Београд 1995, стр.322) Ного, при том, добро зна да српске културе нема без и једне и друге парадигме, па чак и да напоредо с њима постоје многе друге, такође важне и, понекад, незаобилазне стваралачке могућности. Само острашћени и заслепљени умови сагледаваће различитост тих парадигми као тешкоћу и проблематичност бића српске културе. Ного није припадао скупини ригорозника који се плаше културолошких разлика, премда никада није скривао своје симпатије унутар такве лепезе различитих могућности. Штавише, он је песник који настоји да обједини неке од супротстављених поетичких ~~мућности~~ ^{чињења}. Као изразито лирска природа, он је, примера ради, допуну тражио управо у епској подлози; односно, своју лирску тананост и нежне вербалне арабеске темељио је управо на ширини епске слике света. Отуда је у његовој поезији неопходно препознати спој поменутих родних разлика, а у том споју треба пронаћи истинско извориште песничке снаге тако препознатљиве у српској књижевности.

Збирка *Не тикај у ме* (2008) настала је на таквом једном раскршћу српске епике и лирике, историје и поезије, танатологије и учење о спасењу. Ного је овом књигом непогрешиво погодио у осетљиву, неуралгичну тачку наших спорова и деоба око тога коме припадају стећци и ко има право на њихово духовно наслеђе. У социјалистичкој Југославији систематски је распрострањавано уверење да је целокупно наслеђе стећака искључиво богумилско, дакле јеретичко, те да не припада правоверном хришћанском

корпулу

наслеђу. Уз то, будући да никаквих сведочанстава о богумилима нема већ од почетка 15. века, историографи су – додуше, без конкретних доказа – закључили да су они били исламизовани, те да, следствено томе, цело богумилско наслеђе, па и материјална култура која се с њиме доводи у везу, припада управо том исламизованом становништву. Тако је начињено бар двоструко замагљивање реалног стања, па и двострука мистификација ове сложене проблематике. Сасвим се основано, стога, мора скренути пажња српској културној јавности да корпус стећака није само богумилски, али чак и да јесте, српска култура га никако не може препустити некоме другоме. Не сме се заборавити да је богумилство хришћанска јерес, па је много разложније да га у свом памћењу чувају хришћански народи него они који су сасвим променили веру. У сваком случају, реч је о изузетно занимљивом историјском и духовном феномену чије памћење, разумевање и тумачење мора остати трајна обавеза српске културе. На све то нас је морфолошки изузетно сложеном и семантички богатом збирком *Не тикај у ме* најозбиљније упозорио Рајко Петров Ного, па у том смислу ову поезију треба схватити као својеврсни гест иницијације и културолошког буђења. Тиме је Ногова поезија добила још један, драгоцен чинилац који се заснива на специфичним облицима деконструкције једног већ укорењеног идеолошког модела тумачења феномена стећака, епитафа и богумилства на Балкану.

представља

Најновија Ногова књига научнији заокружено и целовито,

али још увек стварну дело кога дело које просто призыва наставак и даљу елаборацију ове грађе.

Збирка Најновији Ми представља својеврсно дело у настајању, па слутимо да ће се новим епитафима ова књига ширити и још добијати на лирском замаху и семантичкој обухватности. Ногов велики претходник и узор, Учитељ у правом смислу те речи, Стеван Раичковић једном написану *Камену успаванку* допуњавао је годинама, све док нисмо добили коначну форму ове књиге коју је, ваљда, само смрт песника могла заувек да оконча. Својим сонетима у збирци *Не тикај у ме* Рајко Петров Ного је отворио једну крупну и обухватну тему од великог значаја за српску културу, тако да он, по свему судећи, неће моћи лако да заокружи рад на овој књизи, а поготово неће моћи ову, споменик објављену целину да сматра коначном и завршеном. Наставак писања ове збирке остаје Ногова трајна стваралачка обавеза. На тај начин се два мајстора сонетне форме и два најтананија српска лиричара друге половине 20. века, Стеван Раичковић и Рајко Петров Ного, и даље пријатељски и саучеснички погледују, са изузетном благонаклоношћу и топлином колико и са поштовањем за несумњиве стваралачке подвиге. Они, наиме, знају, као што и објективни познаваоци српског песништва то знају, да је њих двојицу вечност помиловала. А то се, дакако, дешава само ретким и одабраним.

Иван Негришорац